

MUISTELUKERTOMUS

Irja Laiho
2004

Lehmät evakkotaipaleella

Talvisota päättyi 13.3.1940, enkä voi sitä päivää koskaan unohtaa. Karjalan kansa ei ole koskaan itkenyt niin paljon kuin silloin, kun joutui luovuttamaan kotinsa venäläisille. Meille annettiin kaksi päivää aikaa lähteä kodeistamme. Olin silloin 16-vuotias. Lähtöä suunniteltiin ja minä sain yhdessä Elna-siskoni kanssa tehtäväkseni ajaa lehmiä. Ei riittänyt, että olisimme huolehtineet vain omista lehmistämme, vaan meidän piti ajaa myös kolmen muun lähitalon lehmät pois Karjalasta. Kaikkiaan lehmiä oli noin 30.

Hätäntyneenä minä sitten isältä kysymään, että: "Kun me ollaan kuljettu 20 kilometriä Ruuskalle ja sitten vietetään ensimmäinen yö Ojajärvellä, niin siihen asti me osataan, mutta entäs sitten? Miten me osataan jatkaa eteenpäin, kun ei olla koskaan menty?" Isä vastasi siihen: "Siitä eteenpäin ovat sitten kuolleet lehmät tienviittana. Se mikä uupuu, se tapetaan sinne hankeen." Ja näin todellakin oli.

Kun saavuimme ensimmäiseen pysähdyspaikkaan Ruuskalle, laitoimme lehmät navettaan sekä talliin ja loput läheiseen katokseen. Ruuskalaisilla oli melkein uusi navetta. Yöllä tuli muitakin sukulaisia yöksi, ja he laittoivat lehmänsä navetan vinttiin, eivätkä huomanneet, että kaatoivat ovien pöngät. Ja niin kävi, että Pitkäsen sekä meidän lehmät lähtivät kotio. Talon isäntä tuli sanomaan, että: "Työt, tiellä on lehmät karanneet." En ollut nukkunut vielä yhtään ja kyllä siinä kävi saappaat jalkaan äkkiä ja lähdimme juoksemaan perässä.

Olimme juosseet noin viisi kilometriä kun isä ja naapurin miehet tulivat hevosilla vastaan ja totesivat lehmiä tulleen heitä vastaan jo 10 kilometriä sitten. "Ette te niitä kiinni saa." Meidän ei auttanut muu kuin jättää lehmät oman onnensa nojaan.

Ja kuinka hyvä muisti lehmällä onkaan! Myöhemmin paljastui, kun Pitkäsen tytär pääsi sotahommista käväisemään vielä kotonaan ja sotilaat tarkastivat vielä taloja, niin lehmät löytyivät. Vaikka oli pimeä talvi ja monta tienhaaraa, niin se meidän lehmä oli poikennut kotiin ja oli ladon ovella heiniä syömässä. Pitkäsenkin lehmät menivät omaan kotiinsa, omaan navettaansa ja omille paikoilleen. Sotilaiden ei auttanut muu kuin antaa lehmille tappotuomio.

Me jatkettiin näiden jäljellejääneiden lehmien ajamista syrjäteitä. Mutta sitten tuli eteen päätie, jossa liikkui tien täydeltä sotilaita hevosineen ja kuorma-autoineen. "Miten me pärjätään näiden lehmien kanssa!?" Mutta ihme ja kumma. Lehmät käyttäytyivät kuin sotapojat. Ne kulkivat tien viertä nätisti peräkkäin, eivätkä aiheuttaneet mitään hämminkiä. Matkaa tekevien sotilaiden ilmeet olivat totisia: "Eihän tässä sodassa näin pitänyt käydä."

Ajoimme lehmiä joka päivä niin pitkään kuin lehmät ja me ajajat vain jaksoivat. Saimme lehmät nykyisen rajan tälle puolen Simpeleelle ja saimme ne latoon suojaan. Kun menimme talon tupaan, olin niin väsynyt, että nukahdin tuvan penkille istualleni. Simpeleeltä matka jatkui eteenpäin. Kun kuljimme rajan tällä puolen, meitä ei enää oikein kelpuutettu mihinkään. Käskettiin vain jatkaa eteenpäin. Tätä kulkua jatkui viikko. Saimme majoitettua lehmät erään talon riiheen.

Ja sitten – näille lehmille tuli tappotuomio! Isäni ja naapurin miehet teurastivat lehmät, sillä lihat tarvittiin siirtolaisten ruokkimiseen. Se oli raskasta ajateltavaa: "Näin tässä kävi." En voi koskaan unohtaa sitä tapettujen lehmien pääkasaa.